

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/1 2020 s. 285-303, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TOPLUMSAL İLGI ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ

Safiye SARICI BULUT*

Geliş Tarihi: Temmuz, 2020

Kabul Tarihi: Ocak, 2021

Öz

Bu çalışmayla bireylerin gelişimsel ve ruh sağlığı açısından önemli bir kavram olan toplumsal ilgilerini belirlemeye yönelik ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 5'li likert türünden 46 maddeden oluşan ölçeğe geçerlik kanıtı amacıyla açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizleri uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 4 faktörlü ve 46 maddeden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Uzman görüşleri ve alan yazın doğrultusunda oluşturulan ölçeğin birinci faktörü 13 maddeden oluşan "Toplumsal Düzen Eğilimi", 12 maddeden oluşan ikinci faktörü "Toplumla Özdeşleşme", 9 maddeden oluşan üçüncü faktörü "Toplumsal Duyarlılık" ve 12 maddeden oluşan dördüncü faktörü "Toplumsal Etkileşim" olarak isimlendirilmiştir. Ölçek toplam varyansın %39.3'ünü açıklamaktadır. DFA dan elde edilen sonuçlara göre modelin iyi uyum gösterdiği söylenebilir. Ölçeğin genelinin ve alt boyutlarının güvenilirliği için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline yönelik güvenilirlik katsayısı 0.92 olarak belirlenmiş olup, her bir alt boyuta ilişkin güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla 0.81, 0.83, 0.84, 0.82 olarak bulunmuştur. Genel olarak çalışmadan elde edilen bulgulara göre 4 faktörlü yapıdan oluşan ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirtilebilir.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal ilgi, ölçek geliştirme, Adler, üniversite öğrencisi.

DEVELOPMENT OF SOCIAL INTEREST SCALE

Abstract

With this study it was aimed to develop a scale for determining the social interest of individuals, which is an important concept in terms of developmental and mental health of individuals. In the study the exploratory (EFA) and confirmatory (CFA) factor analyses were used to prove the validity of the five-point likert scale, which comprises 46 items. As a result of the exploratory factor analysis, a structure comprising four factors and 46 items, was obtained. In the scale which was developed in line with expert opinions and the literature, the first factor comprising 13 items was named "Social Order Tendency"; the second factor comprising 12 items "Identification with Society"; the third factor comprising nine items "Social Sensitivity"; and the fourth factor comprising 12 items "Social Interaction". The scale explains 39.3% of the total variance. According to the results obtained from the CFA, it is possible to state that the model shows a good compatibility. The Cronbach's alpha internal consistency coefficient was

* Doç. Dr.; Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, ssarici@gazi.edu.tr

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Araştırma verileri 2019 yılında toplanmıştır.

calculated for the reliability of the total scale and lower dimensions. The reliability coefficient for the total scale was found to be 0.92, while the reliability coefficients for each lower dimension were respectively found to be 0.81, 0.83, 0.84 and 0.82. According to the findings acquired from the study, it is possible to state that the scale comprising of a four-factor structure, is valid and reliable in general.

Keywords: Social interest, scale development, Adler, university student.

1. Giriş

Bireyler ben kimim? Sorusunun cevabını verirken çevresinden ona aktarılan mesajları okumaktalar, kalıtımla getirdikleri özelliklerini çevresindeki insanların kendilerine kazandırdıklarıyla şekillendirmekteler. Bireylerin kendilerine yönelik algıları oluşturan mesajlar olumlu olduğunda bireyler gelişim görevlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirirken ruh sağlığını da korumaktalar. Bireylerin gelişim sürecinde böylesine önemli yer tutan sosyal çevre Adler'in kuramında ele alınmıştır. İnsan yaşamının doğduğu günden itibaren toplumsal bir yapıda gerçekleştiğini, zamanla toplumsal süreçlerin oluşturduğu koşulların bireylerdeki davranış örüntülerini ortaya koyduğunu vurgulayan Adler, sosyal ilgi kavramına Bireysel Psikolojide önemli yer vermiştir. Adler'in sosyal ilgi kavramı kompleks bir kavram olduğu için operasyonel bir tanımının yapılması da hayli güçtür (Crandall, 1991; Mosak, 1991). Adler toplumsal ilginin doğuştan var olan bir yetenek olmakla birlikte, toplumsal ortamlarda kendiliğinden ortaya çıktığını ve toplum tarafından etkilendiğini vurgulamaktadır. Çocukluk döneminde bireyler ilk toplumsal ilişkilerini yapılandırdıkları süreçte sevgi eğilimlerini ifade ederler ve büyüklerin yakınlığına daha fazla ihtiyaç duyarlar. Çocuk ruhunda dayanışma ve sosyal duygunun var olduğunu ifade eden Adler çocukların hayatları boyunca bu duygunun değişik biçimlerde kendini gösterdiğini vurgular. Toplumsal duygunun eksikliği ya da yokluğu normal dışı davranışların ana habercisi olarak gösterilmektedir (Adler, 1927; Adler, 1997; Ansbacher, 1974; Murdock, 2012; Geçtan, 1995; Geçtan, 1988). Hatta Adler için sosyal ilgi insan olmanın ölçüsü olarak belirtilmiş ve bireyin toplumu ne derece umursadığı ile ifade edilmiştir (Murdock, 2012). Bu kavramla bireyler insan topluluğunun bir parçası olduklarının farkına varırlar (Corey, 2005). Bu kavram aynı zamanda sosyal anlamda iç içe geçme kapasitesini ve doğuştan gelen bir sosyal çabayı ifade eder. Sosyal ilginin gelişimi bağlılık duyguları, empati ve bağlanabilme ile sonuçlanır. Bu duygu geliştiğinde ise aileye, büyük gruplara ve sonuç olarak insanlığa yayılır. Dolayısıyla sosyal ilgi sempati, meslek ve aşk gibi yaşam görevlerini gerçekleştirme kapasitesini ifade eder (Ansbacher and Ansbacher, 1956). Sosyal ilgi sadece sınırlı bir çevre ve etkileşimle kendini göstermez. Daha geniş bir çerçeveden bakıldığında insanları da aşarak hayvanlara, bitkilere ve kâinata yöneldiği ifade edilebilir (Adler, 1997, s. 40). Sosyal ilginin derecesi ve cinsi toplumun genel refah ve gelişimini de yordamaktadır ve tüm insan potansiyelleri gibi bireyin hayat tarzına göre gelişmektedir (Adler, 1996).

Sosyal ilgi bireylerin gelişim sürecinde dikkatle ele alınmalıdır. Çocuğun doğumuyla birlikte gelen bir potansiyel olarak belirtilen sosyal ilgi, eğer çevresindeki yetişkinler tarafından yeterince desteklenmezse bireylerin kişisel mutluluğu ve toplumsal bütünleşmesi istenilen düzeyde sağlanamayabilir (Soyer, 2001). Çocuğun sağlıklı yetişmesine katkıda bulunmak için onun desteklenmesi, toplumla bütünleşmesi ve empati kurmaya teşvik edilmesi vurgulanmaktadır (Ansbacher and Ansbacher, 1956). Aksi takdirde Adler'in (1956) kuramında belirttiği fiziksel olarak yetersiz olma gibi problemler bireylerde sosyal ilginin azalmasına sebep olabilmektedir. Bunun tam tersi olarak sosyal ilgi geliştikçe aşağılık duygusu ve yabancılaşma

da azalmakta (Corey, 2005), problem çözme becerisi artmaktadır. Adler (2002) sosyal ilgisi gelişmiş bireylerin yaşamlarındaki sorunların üstesinden geleceklerine inandıklarını, cesur davrandıklarını ve iş birliğine yatkın kişiler olduklarını belirtmiştir.

Toplumsallık duygusu üstünlük amacının belirlenmesinde rol oynayan boyutlardan birisi olarak ifade edilir (Adler, 1989). Çocuğun gelişim sürecindeki toplumsal ilginin yansımaları ise, çocuğun çevresindeki insanlara sevgi ve yakınlık tepkileri vermesi, sonrasında toplumsallaşma süreciyle birlikte oyuncaklarını paylaşması ve ailesine yardımcı olması davranışlarıyla gerçekleşmektedir (Geçtan, 1988). Bu bağlamda annelerin sosyal ilgilerinin yüksek olması çocuklarına sunacakları eğitsel yaklaşımlar açısından da önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir. Sosyal ilgi ya da eksikliği bireyin fonksiyonunu etkiler (Adler, 1956). Başka bir ifadeyle sosyal ilgi bireylerin beraberlik duygularını başkalarıyla paylaşmaları ve bu süreçte aktif olmalarını vurgular (Ergüner Tekinalp, 2016).

İnsan motivasyonunun biyo-içgüdüsel veya bireysel olmadığı sosyal ilginin gelişimiyle oluştuğu vurgulanmıştır. Teşvik etmek ve iyimserlik sosyal ilginin en temel yönleridir (Nikelly, 2005). Sosyal ilginin amacı insanoğlunun gelişimi ve refahı olarak belirtilebilir (Ansbacher&Ansbacher, 1974). Dolayısıyla insanoğlunun ilerlemesi sosyal ilginin gelişmesinin bir fonksiyonudur. İnsanoğlu ilerledikçe sosyal ilgi üst düzeylere doğru gelişecektir (Adler, 1996). Sosyal ilgi aynı zamanda yoğun aşağılık duygularına karşı güvence işlevi görür, cesaret ve sağduyu ile birlikte üstünlük için çabalayan insanın ana güdüsünün belirleyicisi olarak ifade edilebilir (Adler, 1956; Crandall, 1991). Bireylerin yaşamlarında daha geniş deneyimleri, bilgi ve içgörülerini de sosyal duyguların bir ödülü olarak gösterilmektedir (Adler, 2015).

Bir topluluğa katılma ve ait olma isteğindeki bireylerde başkalarının iyiliğine ve huzuruna katkıda bulunma söz konusudur. Bu kavram iyilik, saygı ve başkalarını koşulsuz kabul etmeyi içerir (Kalkan, 2009). Bireylerin toplumsal bütünle birmiş gibi hissetmeleri ve sonsuzluğa kadar süreceği düşünülen bir toplum biçimi için çaba göstermeyi de ifade eder. İnsan yaşamının bir parçası olan sosyal ilgi aynı zamanda insanlığın evriminin bir parçası olarak da düşünülmektedir (Adler, 1996).

Sosyal ilgi geçmişte olduğu gibi sadece gerçek toplumsal ilişkilerin olduğu süreçlerle yaşanmamaktadır. Günümüzde bireyler çeşitli psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gerçek sosyal ortamlar yerine dijital ortamlarda karşılayabilmektedirler. Sosyal ihtiyaçlarını giderildiği ortamlardan biri olan oyunlarla oyun bağımlılığını destekleyen bileşenler olarak belirtilen yükselme, ilerleme, rekabet, sosyalleşme, ilişki, ekip çalışması, keşif, rol yapma gibi bileşenler (Yee, 2006'dan akt. Yalçın Irmak ve Erdoğan, 2016) bireyleri oyuna çekmektedir. Yalnızlık, stres ve sıkılma (Wack ve Tantleff-Dunn, 2009), düşmanca düşünce ve saldırganlık (Carnagey ve Anderson, 2005; Demirtaş Madran ve Ferligül Çakıcı, 2014) gibi problemler dile getirilmekle birlikte, dijital oyun oynamanın olumsuz sonuçlara yol açmadığı, ancak video oyunlarında problem yaşayan kişilerin hayatta da problem yaşadıkları da belirtilmektedir (Brunborg, Mentzoni ve Froyland, 2014). Kanıtlar dijital oyunların birçok olumlu etkisi olmasına rağmen "dijital oyun bağımlılığı" ile birlikte olumsuz etkilerinin de göz önüne alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Yalçın Irmak ve Erdoğan, 2016). Bağımlılığın bireylerin sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediği (Cengizhan, 2005) ve sosyal ilgi açısından ele alınması gerektiği ifade edilebilir.

Sosyal ilgiye yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında hostility, anksiyete, depresyonla (Crandall, 1991; Dessalegn, 1991) ve antisosyal tutumlarla negatif yönlü ilişki olduğu (Chamarro ve Obertst, 2012), umut, iyimserlik (Barlow, Tobin ve Schmidt, 2009), barış, eşitlik gibi değerler arasında (Crandall, 1991) pozitif yönde ilişki olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, sosyal ilgi ile akademik başarı ve cinsiyet arasında ilişki olmadığı (Olson, 1984) ifade edilmiştir. Sosyal ilginin danışma sürecindeki etkisinde ise, iyileşmenin %40'ının sosyal katılım, sağlıklı yaşam koşulları gibi ekstraterapötik faktörlerden kaynaklandığı ifade edilmiştir (Asay ve Lambert, 1999).

Ülkemizdeki çalışmalarda ise Kalkan (2010) ergen romantik ilişkilerinde sosyal ilgi ile duygusal istismar ve fiziksel istismar arasında negatif yönde, soruna yönelme ile pozitif yönde ilişki olduğunu bulmuştur. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ve cinsiyetleri ile toplumsal ilgi puanları açısından fark görülmezken, akademik açıdan kendini başarılı algılayanların lehine fark bulunmuştur (Soyer, 2001). Sosyal ilgi üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtmaları ve ilk anıları açısından ele alındığında, sosyal ilgi düzeyleriyle yakınlıktan kaçınma düzeyleri arasında negatif yönde, zihin okuma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisi arasında pozitif yönde ilişki bulunmuş, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, yaş, yaşamın geçirildiği bölge ve doğum sırası arasında ilişki bulunmamıştır. Sosyal ilgi ile ilk anılar arasındaki ilişki incelendiğinde ise “grupla” yaşanan deneyimler arasında pozitif yönde farklılık olduğu ifade edilmiştir (Erginsoy, 2010). Evli çiftlerin evlilik uyumu ile romantik ilişkilerindeki sosyal ilgileri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu ifade edilmiştir (Özaydınlık, 2014). Kayacı ve Özbay (2016) yaptıkları çalışmada, psikolojik dayanıklılık ile sosyal ilgi arasında pozitif yönde ilişki, ayrıca büyük çocuk, tek çocuk, psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilginin kontrol için anlamlı bir yordayıcı olduğunu ifade etmişlerdir.

Sosyal ilgi ölçeği ilk olarak Greever, Tseng ve Friedland (1973) tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizde Soyer (2004) toplumsal ilgi ölçeğini uyarlamıştır. Soyer 400 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında 52 maddeli, tek boyutlu bir yapı ortaya koymuştur. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .88, testin güvenirlik katsayısı ise .82 olarak bulunmuştur.

Bireylerdeki ilişki kurma gereksinimi onları ilişkilerini düzenlemeye yöneltir ve potansiyellerini gerçekleştirme sürecinde diğer insanlarla olan iş birliğinden faydalanılır (Soyer, 2004). Tüm yaşam sorunlarını toplumsal yaşam, çalışma ve sevgi sorunları şeklinde üç sorun altında toplayan Adler (2015) bu sorunların ancak yeteri kadar sosyal duyguya sahip bireyler tarafından çözüleceğini ifade etmektedir. Annenin tutumlarıyla ilk sosyal süreçlerle tanışan çocuk bu deneyimleriyle toplumdaki diğer bireylerle de etkileşime girmektedir. Bireylerin diğer insanlarla birlikte yaşama becerilerinin onların gelişimleri ve ruh sağlıkları üzerindeki etkisi göz önüne alındığında sosyal ilginin bireysel ve toplumsal anlamdaki önemi daha net ifade edilmiş olacaktır. Bununla birlikte çağdaş kişilik kuramlarının pek çoğunun temelini bireysel psikolojiden aldığı bilinmektedir. Bireyi anlamada ve psikoterapi sürecinde etkin pek çok kurama kaynaklık eden bireysel psikolojide önemli yer tutan sosyal ilgi kavramına yönelik bir ölçeğin geliştirilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada üniversite öğrencilerinin toplumsal ilgilerinin belirlenmesine yönelik ölçek geliştirildiği için çalışma betimsel yöntem araştırmadır. Betimsel araştırmalarda olgunun tanımlanması araştırmanın odak noktasıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Ölçek geliştirme çalışmasında iki aşamalı bir süreç izlenmiştir. Buna göre ilk aşamada faktör yapısının belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve ikinci aşamada ise ölçeğin faktör yapısının başka örnekleme doğrulanmasını değerlendirmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Her iki süreç içinde iki farklı çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubu 1, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi farklı öğretmenlik bölümlerinde öğrenim gören 383 kişi ve Çalışma Grubu 2'yi de yine Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi'ndeki farklı öğretmenlik bölümlerinde öğrenim gören 383 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma 1'deki öğrenci sayısı belirlenirken ölçekteki madde sayısının en az 5 katı kişiye uygulanması kuralı göz önüne alınmıştır (Cohen ve Swerdlik, 2010).

2.2.1. Çalışma Grubu 1

Araştırma kapsamında oluşturulan maddelerin faktör yapısının ortaya çıkarmak için deneme uygulanmasında 383 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Deneme uygulaması kapsamında farklı öğretmenlik bölümlerindeki öğrencilere ulaşılmış ve böylece farklı özellikteki bireyler çalışma grubuna alınmıştır. Çalışma grubu 1'e ilişkin elde edilen betimsel istatistikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubu 1'e İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	314	82,00
	Erkek	69	18,00
	Toplam	383	100,00
Sınıf	1.Sınıf	174	45,40
	2.Sınıf	156	40,70
	3.Sınıf	31	8,10
	4.Sınıf	22	5,70
	Toplam	383	100,00
Yaş	18 yaş	42	11,00
	19 yaş	101	26,40
	20 yaş	111	29,00
	21 veya üstü yaş	129	33,70
	Toplam	383	100,00

Tablo 1'deki bilgilere göre Çalışma Grubu 1 için farklı öğretmenlik bölümlerinde öğrenim gören toplam 383 kişiden veri toplanmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin, %82,00'nin (f=314) kadın ve %18,00'nin (f=69) ise erkek olduğu görülmektedir. Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin %45,40'ı (f=174) 1. sınıf, %40,70'i (f=156) 2. Sınıf, %8,10'u (f=31) 3. sınıf ve %5,70'i (f=22) ise 4. sınıftır. Ayrıca öğrencilerden %11,00'i (f=42) 18 yaşında, %26,40'ı (f=101) 19 yaşında, %29,00'u (f=111) 20 yaşında ve %33,70'i (f=129) 21 veya üzeri yaştaadır.

2.2.2. Çalışma Grubu 2

AFA ile elde edilen ölçek formunun faktör yapısının doğrulanması amacıyla Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi'ndeki çeşitli öğretmenlik bölümlerinde öğrenim gören ve Çalışma Grubu 1'deki öğrencilerden farklı bir gruba ölçek uygulanmıştır. Deneme uygulamasındaki benzer şekilde ikinci uygulamada da yine farklı öğretmenlik bölümlerindeki öğrencilere ulaşılmış ve böylece farklı özellikteki bireyler çalışma grubuna alınmıştır. Çalışma grubu 2'de de toplam 383 kişiye ölçek uygulanmış ve elde edilen betimse istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Çalışma Grubu 2'ye İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	299	78,10
	Erkek	84	21,90
	Toplam	383	100,00
Sınıf	1.Sınıf	216	56,40
	2.Sınıf	107	27,90
	3.Sınıf	1	0,30
	4.Sınıf	59	15,40
	Toplam	383	100,00
Yaş	18 yaş	54	14,10
	19 yaş	101	26,40
	20 yaş	94	24,50
	21 veya üstü yaş	134	35,00
	Toplam	383	100,00

Tablo 2'deki bilgilere göre Çalışma Grubu 2 için farklı öğretmenlik bölümlerindeki toplam 383 kişiden veri toplanmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin, %78,10'u (f=299) erkek ve %21,90'ı (f=84) ise kadındır. Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin %56,40'ı (f=216) 1. sınıf, %27,90'ı (f=107) 2. sınıf, %0,3'ü (f=1) 3. sınıf ve %15,40'ı (f=59) ise 4. sınıftır. Ayrıca öğrencilerden %14,10'ü (f=54) 18 yaşında, %26,40'ı (f=101) 19 yaşında, %24,50'si (f=94) 20 yaşında ve %35,00'i (f=134) 21 veya üstü yaşındadır.

2.3. Toplumsal İlgî Ölçeği'nin Geliştirilme Süreci

Ölçeğin geliştirme sürecinde Cohen ve Swerdlik (2010) tarafından sunulan beş aşamalı ölçek geliştirme prosedürü uygulanmıştır. Buna göre ilk olarak ölçeğin kavramsal yapısı belirlenmelidir. Ölçeğin kavramsal yapısı için, ölçeğin neyi ölçtüğü, ölçeğe ihtiyaç olup olmadığı ve ölçeğin amacının ne olduğu belirtilmelidir. İkinci aşamada ise ölçek yapılandırılmalıdır. Ölçeğin yapılandırılması ise ölçek türüne (sınıflama, sıralama, aralık ve oran) ile ölçekleme tekniğine karar verilmesidir. Belirlenen ölçek türüne ve ölçekleme tekniğine göre maddeler yazılmalı ve madde havuzu oluşturulmalıdır. Üçüncü aşama ölçeğin uygulanma aşamasıdır. Ölçek mümkün olduğunca fazla kişiye uygulanmalıdır. Kesin bir kural olmamakla birlikte madde sayısının en az beş katı kadar kişiye ölçek uygulanmalıdır (Cohen ve Swerdlik, 2010). Ölçek uygulandıktan sonra dördüncü aşama olan madde analiz kısmında faktör analizi, iç tutarlılık ve geçerlik çalışmaları yapılmalıdır. Beşinci aşamada ise geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek gözden geçirilmeli ve uygulama yönergesi hazırlanmalıdır.

Toplumsal İlgî Ölçeğinin madde havuzunu hazırlamak için ilgili alan yazın ayrıntılı bir biçimde taranmıştır. Her ne kadar kompleks bir kavram olarak belirtilse de (Crandall, 1991; Mosak, 1991) toplumsal ilginin ruh sağlığı açısından da önemi üzerinde durulmuştur (Adler, 1927; Adler, 1997; Ansbacher, 1974; Murdock, 2012; Geçtan, 1995; Geçtan, 1988). Sosyal ilgi ölçeği ilk olarak Greever, Tseng ve Friedland (1973) tarafından geliştirilmiş, ülkemizde ise

Soyer (2004) tarafından Toplumsal İlgî Ölçeği olarak uyarlanmıştır. Bu çalışmalarda yer alan ölçek soruları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Ölçek için madde havuzu oluşturulurken, toplumsal ilgiyi yansıtacak bileşenler göz önüne alınmıştır. Buna göre toplumsal ilgiyi ölçmek amacıyla toplam 61 ölçek maddesi oluşturulmuştur. Maddeler yazılırken bir maddenin sadece bir özelliği ölçmesine dikkat edilmiştir. Oluşturulan maddeler daha sonra, Ölçme ve Değerlendirme alanından bir, Türkçe alanından bir, Psikolojik ve Danışmanlık ve Rehberlik alanından iki uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda, anlaşılabilirliği net olmayan, birden fazla yargı içeren maddeler belirlenmiş ve bu maddeler yeniden revize edilmiştir. Ayrıca, bazı maddeler gelen öneriler neticesinde yeniden yazılmıştır. Düzeltilmelerden sonra ölçek maddeleri Ölçme ve Değerlendirme alanındaki başka bir uzmana daha sunulmuştur. Son uzmanında önerileri doğrultusunda ölçek maddelerine nihai hali verilmiştir. Bütün uzmanlardan gelen dönütler incelendiğinde ölçeğin kapsam geçerliğini sağladığı görüşüne varılmıştır.

Ölçeğin nihai şekline karar verildikten sonra, maddelerin ölçüm şeklinin Likert tipinde olmasına karar verilmiştir. “Likert tipi” ya da dereceleme toplamları tekniğine uygun bir ölçekten alınan puan, genel olarak, kapsamındaki maddelere gösterilen tepkilere verilen ağırlıkların toplamından ya da teknik deyişle puanların toplamından oluşur” (Tezbaşaran, 2008, s. 5-6). Oluşturulan 61 madde likert tipine uygun olarak “Hiç Uygun Değil (1)”, Uygun Değil “(2)”, “Kararsızım (3)”, “Genellikle Uygun (4)”, “Tümüyle Uygun (5)” şeklinde derecelendirilmiştir. Ayrıca ölçekte olumsuz madde bulunmamaktadır. Bu nedenle ölçekten alınan yüksek puan toplumsal ilginin yüksek olduğunu gösterecektir.

2.3.1. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2019 yılında toplanmıştır. Veriler iki aşamada toplanmıştır. Her iki aşamada da veriler tek oturumda elde edilmiştir. Ölçekler bireylerin gönüllük esasına göre uygulanmış ve uygulamadan önce öğrencilerin maddeleri içtenlikle, dikkatli bir şekilde yanıt vermeleri istenmiştir. Ölçeklerin uygulanması sürecinde katılımcıların soruları araştırmacı tarafından cevaplanmıştır.

2.3.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizlerinde SPSS 21.0 ve LISREL 8.8 paket programları kullanılmıştır. Ölçeğin uygulaması bittikten sonra veri analizine başlamadan önce SPSS 21.0 programına veriler girilmiş olup, ölçeklerde kayıp ve hatalı girilen veri olup olmadığı kontrol edilmiştir. Hatalı girişlerin olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma 1 ve Çalışma 2’de ise kayıp veri miktarı veri setinin %5’inden az olduğu için bu kişiler analiz dışı bırakılmıştır. Ayrıca Çalışma Grubu 1 verilerinde uç değer tespiti yapılmış ve uç değer olmadığı görülmüştür.

Çalışma grubu 1 verileri üzerinde kayıp veriler silindikten sonra ölçeğin faktör yapısını belirlemek ve yapı geçerliğini incelemek için SPSS 21.0 programı aracılığıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Yapıyı karşılaştıracak bir kriterin olmadığı durumlarda yapı geçerliği test edilmektedir (Karakoç ve Dönmez, 2014, s.43). Bu çalışmada yapı geçerliğini incelemek için AFA yapılmıştır. AFA aracılığıyla geliştirilmek istenen ölçeğin faktörleri ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. AFA’ya geçmeden önce Çalışma Grubu 1 verisinin faktör çıkarmaya elverişli olup olmadığı test edilmiştir. Buna göre verilerin faktör analizine uygunluğu için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Barlett Küresellik Testi uygulanmıştır. KMO katsayısı ve Barlett Küresellik testi ile verilerin faktör analizine uygun

olduğu belirlendikten sonra AFA'ya geçilmiştir. AFA'da faktör çıkarma yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmış ve Promax döndürme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma Grubu 1 verilerinde AFA'nin yanında, geçerliğe kanıt sağlamak amacıyla madde ölçek korelasyonları ve alt grup-üst grup yöntemine dayalı madde analizleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla Çalışma Grubu 1 verileri üzerinde ölçeğin tamamı ve ölçeği oluşturan faktörler için ayrı ayrı Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır.

Ölçeğin geçerliğine ek kanıt sağlamak amacıyla AFA ile ortaya çıkan faktör yapısı farklı bir örnekleme doğrulanmaya çalışılmıştır. Bunun için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA için LISREL 8.8 paket programından yararlanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde kurulan modelin veri ile uyumu değerlendirilmektedir. Buna göre model veri uyumunu test etmek amacıyla çok sayıda uyum ve hata indeksleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada DFA sonucunda model veri uyumunu değerlendirmek amacıyla, χ^2/sd (Kikare değeri/serbestlik derecesi), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation – Hata ortalamalarının karekökü), NNFI (Non-normed Fit Index - Normlaştırılmamış Uyum İndeksi), CFI (Comparative Fit Index – Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI) ve Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index) gibi indeksler kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde Toplumsal İlgil Ölçeği'nin (TİÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

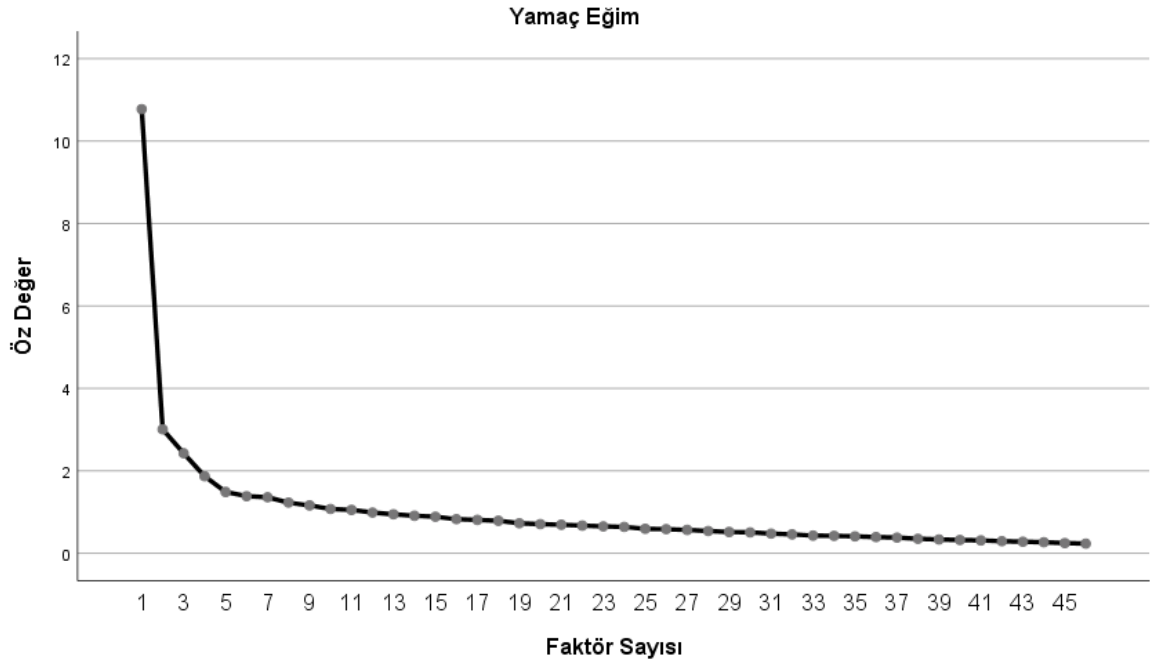
3.1. Açımlayıcı Faktör Analizi'nden (AFA) Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmak için AFA yapılmıştır. Verilerin faktör çıkarmaya uygunluğunu test etmek üzere Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik testi değerleri hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda, KMO katsayısı 0.891 olarak bulunmuş ve Bartlett Küresellik testi Bartlett küresellik testi; $\chi^2 = 8469.388$ ($p < 0.01$) olarak anlamlı çıkmıştır. Veri kümesinin faktörlenebilmesi için KMO değerinin en az 0.50 olması gerekmektedir. 0.50-0.60 arası kötü, 0.60-0.70 arası orta, 0.70-0.80 arası iyi, 0.80 ve yukarısı olması verilerin faktör analizine uygunluğunun mükemmel seviyede olduğunu göstermektedir. Buna göre KMO değerinin mükemmel seviyede olduğu (KMO=0.89) görülmüştür. Bartlett Küresellik testinin anlamlı olması değişkenler arasında yeterli düzeyde ilişki olduğuna ve verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğine işaret etmektedir (Field, 2009, s.659). Buna göre Çalışma Grubu 1'i oluşturan örneklemin faktör analizi yapmaya uygun olduğu ifade edilebilir.

AFA'ya alan uzmanlarının geri bildirimleri doğrultusunda oluşturulmuş 61 madde ile başlanmış ve ilk olarak herhangi bir faktör sayı sınırlandırması getirilmemiş döndürülmemiş temel bileşenler analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öz değeri 1.00'dan büyük olan 16 faktör belirlenmiştir. Sekiz faktör varyansın %61.43'ünü açıklamaktadır. Ölçek maddelerine ilişkin hesaplanan faktör yük değerleri o maddelerin ilgili yapıyı temsil edebilme gücünü göstermektedir (Kline, 2011). Ayrıca, yük değerinin 0.32 olması zayıf, 0.45 olması vasat, 0.55 olması iyi, 0.63 olması çok iyi ve 0.71 olması ise mükemmel olarak değerlendirilir (Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 654). Bu çalışmada da 0.32 yük değeri temel alınmış ve bu değer altında faktör yüküne sahip maddeler analiz dışı bırakılmıştır. Bunun yanında iki maddenin faktör yük değerleri arasındaki farkın en az 0.10 olması gerekmektedir. Eğer bu fark 0.10'unun altında ise

bu maddelere binişik madde denilmektedir (Büyüköztürk, 2012, s.125). Binişik olan maddelerde ölçekten çıkarılmaktadır. Buna göre toplam sekiz madde (M17, M18, M26, M34, M37, M53, M60, M61) yük değeri 0.32'nin altında olduğu için ve yedi madde (M4, M20, M24, M41, M50, M52, M57) ise binişik madde oldukları için analiz dışı bırakılmıştır. Analiz dışı bırakılan maddeler incelenmiş ve madde içeriklerinin ölçekte kalan maddelerde yer aldığı görülmüştür. Bu nedenle atılan maddelerin ölçeğin kapsam geçerliğine zarar vermediği ifade edilebilir.

Faktör yük değerleri düşük ve binişik maddeler çıkarıldıktan sonra faktör analizi tekrarlanmıştır. Bu aşamada maddelerin hangi faktör altında yer aldığını daha açık ve net bir şekilde görebilmek için eğik döndürme yöntemlerinden Promax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Promax döndürme yöntemi hızlı ve ekonomik olması açısından iyi bir seçenek olduğu için tercih edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016, s.205). Yapılan analiz sonucunda toplam 46 madde dört faktör altında toplanmıştır. Promax döndürme yöntemi ile KMO katsayısı 0.893 olarak bulunmuş ve Barlett Küresellik testi Barlett küresellik testi; $\chi^2 = 6044.534$ ($p < 0.01$) olarak anlamlı çıkmıştır. Ayrıca yapılan döndürme sonucunda yamaç eğim grafiğine göre öz değer 1 olarak alındığında maddelerin dört faktör altında toplandığı görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1: Yamaç Eğim Grafiği

Yamaç eğim grafiğinden de görüleceği üzere ölçek dört faktörden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin hangi faktörler altında yer aldığı, faktörlerin öz değerleri ve açıkladıkları varyans oranları Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3: Toplumsal İlgil Ölçeği AFA Sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
M1	0.475			
M5	0.444			
M6	0.476			
M11	0.582			

M16	0.581			
M19	0.590			
M25	0.444			
M27	0.589			
M35	0.418			
M36	0.528			
M39	0.626			
M44	0.471			
M56	0.634			
M12		0.596		
M28		0.553		
M29		0.621		
M30		0.510		
M33		0.450		
M38		0.433		
M40		0.430		
M42		0.431		
M46		0.770		
M48		0.789		
M49		0.693		
M51		0.561		
M2			0.848	
M7			0.628	
M9			0.815	
M10			0.757	
M14			0.354	
M15			0.370	
M32			0.565	
M45			0.447	
M47			0.637	
M3				0.565
M8				0.634
M13				0.792
M21				0.502
M22				0.381
M23				0.491
M31				0.488
M43				0.520
M54				0.561
M55				0.833
M58				0.372
M59				0.409
Öz Değer	10.785	3.004	2.434	1.866
Açıklanan Varyans (%)	23.446	6.531	5.291	4.056
Açıklanan Toplam Varyans (%)		39.323		

Tablo 3 incelendiğinde, öz değeri 1'den büyük olan dört faktörlü bir yapının elde edildiği görülmektedir. Dört faktörün açıkladığı toplam varyans oranı %39.323 olduğu görülmektedir. Sosyal bilimlerde yapılan analizlerde %40 ile %60 arasında değişen varyans oranları yeterli kabul edilmektedir” (Tavşancıl, 2014, s.48). Bu bağlamda ölçüğe ait faktörlerin açıkladığı toplam varyans oranının yeterli olduğu söylenebilir. Öz değeri 10.785 olan birinci faktörün açıkladığı varyans oranı %23.446 iken, öz değeri 3.004 olan ikinci faktörün açıkladığı varyans oranı %6.531, öz değeri 2.434 olan üçüncü faktörün açıkladığı varyans oranı %5.291 ve öz değeri 1.866 olan dördüncü faktörün açıkladığı varyans oranı %4.056'dır. Faktör yük değerlerine bakıldığında, 13 maddeden oluşan birinci faktörün yük değerleri 0.634 ile 0.418 arasında, 12 maddeden oluşan ikinci faktörün yük değerleri 0.789 ile 0.430 arasında, 9 maddeden oluşan üçüncü faktörün yük değerleri 0.848 ile 0.354 arasında ve 12 maddeden

oluşan dördüncü faktörün ise yük değerleri 0.833 ile 0.372 arasında değişmektedir. Elde edilen faktörlerden birinci faktör, “Toplumsal Düzen Eğilimi”, ikinci faktör, “Toplumla Özdeşleşme”, üçüncü faktör, “Toplumsal Duyarlık” ve dördüncü faktör ise “Toplumsal Etkileşim” şeklinde isimlendirilmiştir. Faktörler ve faktörlerin altında yer alan maddeler EK 1’de gösterilmiştir.

3.2. Madde Düzeyinde Geçerlik Bulguları

Her bir maddeden elde edilen puanlarla ölçek faktörlerinden alınan toplam puan arasındaki korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca her bir maddenin, ayırt edicilik özelliklerini belirlemek için en yüksek puana sahip %27’lik grup (üst grup) ile en düşük puana sahip %27’lik grup (alt grup) arasında her bir madde için puan ortalamaları ilişkisiz örneklem t testi ile karşılaştırılmıştır. Maddeler için hesaplanan korelasyon değerleri ile üst-alt grup t testi sonuçları Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4: Düzeltilmiş Madde Korelasyonları ve Üst-Alt Grup T Testi Sonuçları

Faktör 1 (Toplumsal Düzen Eğilimi)			Faktör 2 (Toplumla Özdeşleşme)		
Maddeler	r	Üst-Alt Grup t Testi	Maddeler	r	Üst-Alt Grup t Testi
M1	0.52**	5.88**	M12	0.58**	10.04**
M5	0.53**	6.65**	M28	0.59**	8.01**
M6	0.58**	8.08**	M29	0.63**	9.41**
M11	0.59**	7.21**	M30	0.62**	11.69**
M16	0.58**	7.01**	M33	0.55**	7.74**
M19	0.55**	6.63**	M38	0.58**	9.33**
M25	0.40**	3.53**	M40	0.50**	7.20**
M27	0.59**	6.08**	M42	0.61**	12.82**
M35	0.52**	9.04**	M46	0.66**	7.89**
M36	0.62**	9.79**	M48	0.68**	8.92**
M39	0.65**	9.67**	M49	0.54**	6.77**
M44	0.50**	5.10**	M51	0.58**	8.89**
M56	0.64**	9.49**			
Faktör 3 (Toplumsal Duyarlık)			Faktör 4 (Toplumsal Etkileşim)		
Maddeler	r	Üst-Alt Grup t Testi	Maddeler	r	Üst-Alt Grup t Testi
M2	0.69**	8.35**	M3	0.64**	12.76**
M7	0.67**	9.25**	M8	0.71**	13.77**
M9	0.76**	11.54**	M13	0.70**	9.27**
M10	0.74**	10.72**	M21	0.51**	6.65**
M14	0.59**	8.04**	M22	0.42**	6.41**
M15	0.65**	10.86**	M23	0.50**	5.78**
M32	0.70**	11.46**	M31	0.61**	10.55**
M45	0.66**	10.40**	M43	0.55**	10.81**
M47	0.66**	7.76**	M54	0.55**	8.00**
			M55	0.75**	11.42**
			M58	0.48**	9.92**
			M59	0.59**	11.52**

** $p \leq 0.01$

Tablo 4 incelendiğinde, madde ölçek korelasyon değerlerinin 0.40-0.76 arasında değiştiği görülmektedir. Büyüköztürk’e (2012, s.171) göre madde toplam korelasyon katsayılarının 0.20’den yüksek olması ölçek maddelerinin geçerliğine ilişkin bir kanıttır. Elde edilen bu sonuçlara göre, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen özelliği ölçme amacına hizmet ettiklerine işaret etmektedir. Ayrıca her bir maddenin faktörlerden alınacak puanlarla orta düzeyde bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilir. Tablo 4’e göre, 46 maddeden oluşan ölçekte, her bir maddenin ayırt ediciliği belirlemek için yapılan üst-alt grup bağımsız örneklem t testi sonuçları bütün maddeler için anlamlı bulunmuştur ($p \leq 0.01$).

Ölçek Güvenirliğine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin güvenirliliğine kanıt sağlamak amacıyla, ölçeğin tamamı ve faktörleri için ölçek maddeleri üzerinde Cronbach Alfa katsayıları

hesaplanmıştır. Ölçekteki faktörler ve ölçeğin tamamı için elde edilen güvenilirlik katsayıları Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5: Ölçeğin Tamamı ve Her Bir Faktör İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Katsayıları

Faktör	Madde Sayısı	Cronbach’s Alpha İç Tutarlılık Katsayısı (α)
1.Toplumsal Düzen Eğilimi	13	0.81
2.Toplumla Özdeşleşme	12	0.83
3.Toplumsal Duyarlılık	9	0.84
4. Toplumsal Etkileşim	12	0.82
Toplam	46	0.92

Tablo 5 incelendiğinde, ölçeğin tamamı için elde edilen güvenilirlik katsayısının 0.92 ve faktörler için elde edilen güvenilirlik katsayılarının ise 0.80’den yüksek olduğu görülmektedir. Büyüköztürk’ e (2012) göre Cronbach Alpha katsayısının .70 üzerinde olmasının yeterli olacağını belirtmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilirliğinin sağlandığını söyleyebiliriz.

3.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi’ne (DFA) İlişkin Elde Edilen Bulgular

AFA sonucunda elde edilen dört faktörlü modelin yapı geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla Çalışma Grubu 2 verileri üzerinden DFA yapılmıştır. Çalışma grubu 2 verileri üzerinden gerçekleştirilen DFA’ne başlamadan önce bazı varsayımların test edilmesi gerekmektedir. Buna göre ilk önce örneklemin faktör analizine uygunluğu için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi yapılmıştır (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Uygulanan testler sonucunda KMO değeri yüksek ve Barlett testi anlamlı çıkmıştır [KMO=0,900; $\chi^2 = 6361,217$; $p = 0,00 < 0,05$]. KMO değerinin 0,900 çıkması değişkenlerin faktör analizi için yeterli örneklem büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Ayrıca elde edilen ki-kare χ^2 değerinin anlamlı olması çok değişkenli normallığın sağlandığını göstermektedir. Veri sertinde çok değişkenli uç değer olup olmadığı test etmek için Mahalonobis uzaklıklarına bakılmış uç değer olmadığı görülmüştür. Son olarak maddeler arası çoklu bağlantı problemi için, maddeler arası korelasyonlar hesaplanmıştır. Çoklu bağlantı problemi, değişkenler arasındaki doğrusal ilişkiye dayalı bir problemdir. Eğer maddeler arasındaki korelasyon 0.70 ile 1.00 arasında olursa çoklu bağlantı problemi var denilmektedir. Ölçek maddeler arasında yapılan basit korelasyonlara bakılmış ve 0.70’in üzerinde değer bulunmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla ölçekteki maddeler arasında çoklu bağlantı problemi olmadığı anlaşılmıştır.

Bu sayıtların sağlanmasının ardından doğrulayıcı faktör analizine geçilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde model parameterlerinin tahmininde en çok olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ilk olarak model-veri uyumu değerlendirilmektedir. Model-veri uyumuna ilişkin hesaplanan istatistiklerden en sık kullanılanları χ^2/sd , RMSEA, NFI, NNFI, CFI, GFI, AGFI’ dir. Hesaplanan χ^2/sd oranının 5’ten küçük olması, GFI ve AGFI değerlerinin 0,90 dan dan yüksek olması, RMSEA değerinin ise 0,05’den düşük çıkması, model-veri uyumu için ölçüt değerler olarak kabul edilirler (Jöreskog ve Sörbom, 1993; Marsh ve Hocevar, 1988). Bununla birlikte, (NFI, NNFI ve CFI) 0 ile 1 arasında değer almakta ve bu değerlerin 1’e yaklaşması model veri uyumunun arttığını göstermektedir (Raykov ve Marcoulides, 2006; Schumacker ve Lomax, 2010). Ayrıca RMSEA değerinin 0,10’dan düşük çıkması, model veri uyumu için kabul edilebilir alt sınırlar olarak verilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987; Marsh, Balla, ve McDonald, 1988).

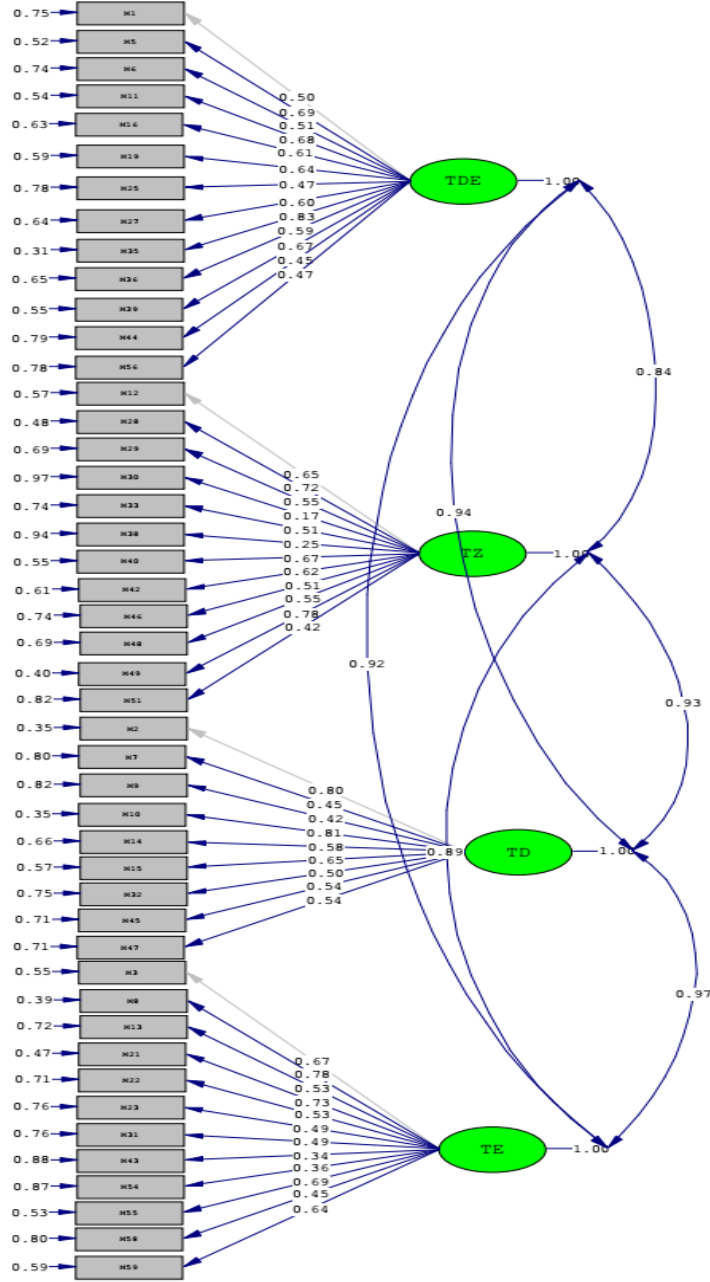
Toplumsal İlgî ölçeği' ne ilişkin kurulan modelin uygunluğuna ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum indeks değerleri Tablo 6' da gösterilmektedir.

Tablo 6: Doğrulayıcı Faktör Analizi Model Veri Uyum İndeks Değerleri

Model	χ^2/sd	RMSEA	NFI	NNFI	CFI	GFI	AGFI
Dört Faktörlü Model	2.69	0.067	0.94	0.96	0.96	0.97	0.97

Tablo 6 incelendiğinde, her bir uyum indeks değerinin ölçüt değerleri karşıladıkları görülmektedir. Öncelikle χ^2/sd değerinin 3'ten küçük olması modelin veriye iyi uyum gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca, NFI, NNFI, CFI, GFI ve AGFI değerlerinin 1'e çok yakın olması modelin veriye çok iyi derecede uyum sergilediğini göstermektedir. Dört faktörlü yapının ölçme modelin ilişkin şekilsel gösterimi Şekil 2' de sunulmuştur.

Şekil 2: Maddelere İlişkin Standart Faktör Yük Değerleri ve Hata Varyanslar

Chi-Square=2642.89, df=983, P-value=0.00000, RMSEA=0.067

Şekil 2’de maddelere ilişkin standart faktör yük değerleri ve hata varyansları gösterilmektedir. Buna göre Toplumsal Düzen Eğilimi faktör yük değerlerinin $\lambda=0.45-0.83$ arasında ve hata değerlerinin $\varepsilon=0.31-0.79$ arasında oldukları görülmektedir. Toplumla Özdeşleşme faktör yük değerlerinin $\lambda=0.17-0.78$ arasında ve hata değerlerinin $\varepsilon=0.40-0.97$ arasında oldukları görülmektedir. Toplumsal Duyarlılık faktör yük değerlerinin $\lambda=0.42-0.81$ arasında ve hata değerlerinin $\varepsilon=0.35-0.82$ arasında oldukları görülmektedir. Toplumsal Etkileşim faktör yük değerlerinin $\lambda=0.34-0.78$ arasında ve hata değerlerinin $\varepsilon=0.39-0.88$ arasında oldukları görülmektedir. Buna göre sadece M30’un faktör yük değeri ($\lambda=0.17$) ve hata değeri ($\varepsilon=0.97$) ve M38’in faktör yük değeri ($\lambda=0.25$) ve hata değeri ($\varepsilon=0.94$) olarak bulunmuştur. Fakat DFA’nde bu iki madde için elde edilen t değerleri 0.05 düzeyinde anlamlı sonuçlar verdiği için ve AFA sonucunda faktör yük değerleri 0.32’nin üzerinde çıktığı için ölçme modelinde kalmasına karar verilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016). Elde edilen bu sonuçlara göre, ölçme modelinin ilgili veriye iyi ve yeterli düzeyde uyum sergilediği ve modelde yer alan göstergelerin ilgili yapıları iyi temsil ettikleri söylenebilir. Buradan ölçme modelinin, ölçeğin dört faktörlü yapısı geçerli model olmuştur.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada bireylerin toplumsal ilgilerini belirlemeye yönelik 46 maddeden oluşan ölçeğe açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Alan yazın ve uzman görüşleri doğrultusunda 13 maddeden oluşan “Toplumsal Düzen Eğilimi”, 12 maddeden oluşan “Toplumla Özdeşleşme”, 9 maddeden oluşan “Toplumsal Duyarlılık”, 12 maddeden oluşan “Toplumsal Etkileşim” şeklinde yapılar isimlendirilmiştir. Ölçek toplam varyansın %39,3’ünü açıklamaktadır. Çalışmada AFA ve DFA uygulamaları farklı örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında modelin iyi uyum gösterdiği ifade edilebilir. Ölçeğin geneline ait güvenirlik katsayısı .92 elde edilirken, alt boyutlardan ise sırasıyla .81, .83, .84, .82 elde edilmiştir. Genel olarak çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Toplumsal ilgi ölçeğinin geliştirilmesinde Türk toplumunun kültürel ve demografik özelliklerinin dikkate alınması amaçlanmıştır. Çünkü toplumsal ilgi aynı zamanda bireylerin içinde yaşadıkları kültürden de etkilenmektedir. Her toplum geçmişten günümüze kadar anlam ve önem verdikleri değerler doğrultusunda kültürü oluştururlar. Bireyler kültürü diğer insanlardan öğrenirler ve öğrendiklerini diğer insanlara aktarırlar. Toplumsal ilgi de toplumsal olay, olgu ve kültürden etkilenerek farklı toplumlarda farklı ifadeler bulur. Bu bağlamda toplumsal ilgi ölçeğin bir ölçek geliştirilirken kültürel öğelerin de dikkate alınması gereklilik olarak düşünülebilir. Çünkü toplumsal ilgi bireylerin gelişimlerinde çok önemli katkılar sağlamaktadır. Bu katkılardan bazıları ise şunlardır: Toplumsal ilgi bireylerin benlik algılarının oluşumu ve gelişiminde rol oynadığı gibi, aynı zamanda ruh sağlığı açısından da koruyucu etkileri söz konusudur. Toplumsal duygunun eksikliği ya da yokluğu ise normal dışı davranışların ya da gelişimlerinin habercisi olarak ifade edilmektedir (Adler, 1927; Adler, 1997; Ansbacher, 1974; Murdock, 2012; Geçtan, 1995; Geçtan, 1988). Özellikle çocukluk döneminde toplumsal ilgi çocuğa doğru bir şekilde sunulmaz ise bireylerin kişisel mutluluğu ve toplumla bütünleşmesi istenilen düzeyde gerçekleşmeyebilir (Soyer, 2001). Toplumsal ilginin gelişmesiyle birlikte bireyler yaşamlarındaki sorunların üstesinden geleceklerine inanırlar, cesur

davranırlar ve iş birliğine yatkın olurlar (Adler, 2002). Bu bağlamda bireylerin içinde buldukları toplumun kültürel ve demografik özelliklerinden etkilenecek gelişen toplumsal ilgiyi belirlemeye yönelik, Türk kültürüne uygun bir ölçeğin geliştirilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5. Öneriler

Çalışma üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Diğer çalışmalarda farklı ve daha yüksek sayıda örneklere ulaşılması önerilebilir. Bunun yanında bulguların genellenebilirliği açısından farklı illerde ve bölgelerde bulunan bireyler üzerinde araştırma yapılması önerilebilir. Hem bireylerin gelişimleri hem de ruh sağlıkları açısından böylesine önemli bir yer tutan toplumsal ilgi ile pek çok değişken araştırmalarda ele alınabilir.

Kaynaklar

- Adler, A. (1927). *Understanding human nature* (W. B. Wolfe, Trans.). New York: The World Publishing Company.
- Adler, A. (1956). The individual psychology. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 2, 116-122.
- Adler, A. (1989). *İnsanı tanıma sanatı* (Çev. K. Şipal). İstanbul: Say.
- Adler, A. (1996). *Psikolojik aktivite* (Çev. B. Çorakçı). İstanbul: Say.
- Adler, A. (1997). *İnsanı tanıma sanatı* (Çev. Ş. Başar). 5. Baskı. İstanbul: Dergâh.
- Adler, A. (2002). *Psikolojik aktivite* (Çev. B. Çorakçı). İstanbul: Say.
- Adler, A. (2015). *Sosyal ilgi* (Çev. A. Tekşen). İstanbul: Payel.
- Anderson, J. C. ve Gerbing, D.W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Ansbacher, H. L. (1974). *The psychologists, a way of living* (Ed. Krawiec, T. S.), New York: Oxford University Press.
- Ansbacher, H. L. ve Ansbacher, R. R. (Eds.). (1956). *The Individual Psychology of Alfred Adler*, New York: Harper & Row.
- Asay, T. P. ve Lambert, M. J. (1999). *The empirical case for the commonfactors in therapy: Qualitative findings*. In M. A. Hubble, B. L. Duncan, & S. D. Miller (Eds.), *The heart and soul of change: What works in therapy* (pp. 23-55). Washington, DC: American Psychological Association.
- Barlow, P. J., Tobin, D. J. ve Schmidt, M. M. (2009). Social interest and positively aligned. *The Journal of Individual Psychology*, 65(3), 191-202.
- Brunborg, G. S., Mentzoni, R. A., ve Froyland, L., R. (2014). Is video gaming, or video game addiction, associated with depression, academic achievement, heavy episodic drinking or conduct problems? *J. Behav Addict*, 3(1), 27-32.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Pegem.

- Carnagey, N. L. ve Anderson, C. A. (2005). The effect of reward and punishment in violent video games on aggressive affect, cognition, and behavior. *Psychological Science*, 16(11), 882-889.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: İnternet bağımlılığı. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- Chamarro, A. ve Oberst, U. (2012). Emotional intelligence and social interest: Are they related constructs? *Aloma Revista de Psicologia*, 30,1, 159-166.
- Cohen R. J. ve Swerdlik M. E. (2010). *Psychological testing and assessment: An introduction to tests and measurement* (7th edition). Boston: McGraw-Hill.
- Cole, D. A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Corey, G. (2005). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Ankara: Mentis.
- Crandall, J. E. (1991). A Scale for social interest. *Individual Psychology*, 47, 1, 106-114.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem.
- Demirtaş Madran, H. A. ve Ferligül Çakıcı, E. (2014). Çok oyunculu çevrim içi video oyunu oynayan bireylerde video oyunu bağımlılığı ve saldırganlık. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15, 99-107.
- Dessalegn, S. (1991). *Relationship among social interest, social problem solving, life events and depression: A Structural equation analysis*. USA: The University of Arizona.
- Erginsoy, D. (2010). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal ilgileri, bilişsel çarpıtmaları ve ilk anıları*. Yayımlanmamış Doktora tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergüner Tekinalp, B. (2016). Adleryan kuramın pozitif psikoloji bağlamında değerlendirilmesi. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 34-49.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS for windows*, Dubai: Sage.
- Geçtan, E. (1988). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1995). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Greever, K. B., Tseng, M. S. ve Friedland, B. U. (1973). Development of social interest index. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 41(3), 454-458.
- Jöreskog, K.G., ve Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Kalkan, M. (2009). Adlerian Social Interest Scale-Romantic Relationship From (ASIS-RR): Scale development and psychometric properties. *Individual Differences Research*, 7(1), 40-48.
- Kalkan, M. (2010). Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye adlerian bir bakış: sosyal ilgi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 242-247.
- Karakoç, F. Y. ve Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 40, 39-49.
- Kayacı, Ü. ve Özbay, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin travmatik yaşantı, psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilgilerinin psikolojik dayanıklılıklarının yordaması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 128-142.

- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3th edition). New York: The Guilford.
- Leech, N.L., Barrett, K.C. ve Morgan, G.A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Marsh, H.W. ve Hocevar, D. (1988). A new more powerful approach to multitrait multi method analyses: Application of second-order confirmatory factor analysis. *Journal of Applied Psychology*, 73, 107-117. 31 Nisan 2020 tarihinde <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=buy.optionToBuy&id=1989-07244-001.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Marsh, H.W., Balla, J. R. ve McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effect of sample size. *Psychological Bulletin*, 103,391-410.
- Mosak, H. H. (1991). 'I don't have social interest': Social interest as construct. *Individual psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 47(3), 309-320.
- Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları* [Theories of counseling and psychotherapy] (Çev. F. Akkoyun). Ankara, Türkiye: Nobel.
- Nikelly, A. G. (2005). Positive health outcomes of social interest. *The Journal of Individual Psychology*, 61, 4, 329-342.
- Olson, C. D. (1984). *Social interest in specified groups of community collage students*, Doctor of Education, Texas: North Texas State University.
- Özaydınlık, Ş. (2014). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerindeki sosyal ilginin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Raykov, T. ve Marcoulides, G. A. (2006). *A first course in structural equation modeling* (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3th edition). USA: Routledge.
- Soyer, M. (2001). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal ilgi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Soyer, M. (2004). Toplumsal ilgi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 29-34.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Tavşacı, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. https://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_%C3%96l%C3%A7ek_Haz%C4%B1rlama_K%C4%B1lavuzu sayfasından erişilmiştir.
- Wack, E. ve Tuntleff-Dunn, S. (2009). Relationship between electronic game play, obesity and psychosocial functioning in young man. *Cybersychol Behav.* 12(2), 241-244.
- Yalçın Irmak, A. ve Erdoğan, S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: Güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(2), 128-137.

Extended Abstract

When answering the question, “Who am I?”, individuals read the messages conveyed to them from their environment and shape their hereditary properties with acquisitions obtained from the environment. When the messages comprising self-perception of individuals are positive, individuals will not only accomplish their task of development, but will also protect their mental health. Social environment which has such an important place in the development process of individuals, was also discussed by Adler in his theory. Stressing that human life is realized in a social structure as from birth and the conditions formed by social processes reveal behavioral patterns of individuals in the course of time; Adler gave a particular place to the social interest concept in the Individual Psychology. Because Adler’s social interest concept is a complex concept, it is very difficult to define it in an operational context (Crandall, 1991; Mosak, 1991). Adler stressed that social interest is an innate ability which emerges automatically in social environments and is affected by society. During childhood when individuals structure their first social relationships, they express their tendency to love and have a greater need for intimacy from adults. Adler expressed that a child has collaboration and social emotion in her/his spirit and stressed that this emotion shows itself in various ways lifelong. Deficiency or absence of social emotion is denoted as the main indicator of abnormal behaviors (Adler, 1927; Adler, 1997; Ansbacher, 1974; Murdock, 2012; Gectan, 1995; Gectan, 1988).

The Social Interest Scale was initially developed by Greever, Tseng and Friedland (1973). In our country Soyer (2004) adapted the Social Interest Scale. In his study conducted with 400 university students, Soyer revealed a unidimensional structure with 52 items. The Cronbach’s Alpha reliability coefficient was found to be .88, while the reliability coefficient for the test was .82.

In order to reveal the factor structure of the scale which was developed within the scope of the study, the EFA was performed. The Kaiser-Meyer Olkin (KMO) and Bartlett Globality test values were calculated to test the convenience of the data, in order to get a factor. As a result of the calculations, the KMO coefficient was found to be 0.891 and the Barlett Globality test significant as $\chi^2=8469.388$ ($p<0.01$). In order to factorize the data cluster, the KMO value should be at least 0.50. The values between 0.50-0.60 indicate a bad convenience for the data for factor analysis; 0.60-0.70 a moderate convenience, 0.70-0.80 a good convenience and 0.80 and above, an excellent convenience. Accordingly it was seen that the KMO value was at an excellent level (KMO=0.89). Thus it is possible to state that the sample comprising the Study Group 1 is convenient for factor analysis.

The EFA was started with 61 items which were formed in line with expert opinions. Firstly a principal components analysis which had no limitation of factor number and was not converted, was applied. As a result of the analysis, 16 factors with an eigenvalue greater than 1.00 were determined. Eight factors explained 61.43% of the variance. The factor load values calculated in relation to the scale items indicate the power of those items to represent the relevant structure (Kline, 2011). Also in this study the load value of 0.32 was selected as base and the items with factor loads smaller than this value were excluded from the analysis. Cyclical items were also excluded from the scale.

In the study it was seen that a four-factor structure with an eigenvalue greater than 1 was acquired. It was observed that the total variance explained by the four factors was 39.323%. Among the factors acquired; the first factor was named “Social Order Tendency”; the second factor “Identification with Society”; the third factor “Social Sensitivity”; and the fourth factor “Social Interaction”. The reliability coefficient was found to be 0.92 for the total scale and higher than 0.80 for the factors. Buyukozturk (2012) stated that a Cronbach Alpha coefficient above .70 would be adequate. According to these results acquired, it is possible to say that the scale is reliable.

After providing these premises, the factor analysis was started. In the confirmatory factor analysis, the probability method was used the most for the estimation of model parameters. As a result of the confirmatory factor analysis, the model-data compatibility was assessed first. Among the statistics calculated in relation to the model-data compatibility, the most frequently ones were χ^2/sd , RMSEA, NFI, NNFI, CFI, GFI, AGFI. Fact that the χ^2/sd ratio was found to be smaller than 5; the GFI and AGFI values greater than 0,90; and the RMSEA value smaller than 0,05, are accepted to be standard values for the model-data compatibility (Jöreskog and Sörbom, 1993; Marsh and Hocevar, 1988). Additionally (NFI, NNFI and CFI) take values from 0 to 1. As these values approach 1, this indicates that the model-data compatibility increases (Raykov and Marcoulides, 2006; Schumacker and Lomax, 2010). Also fact that

the RMSEA value was found to be smaller than 0,10, is considered an acceptable lower limit for the model-data compatibility (Anderson and Gerbing, 1984; Cole, 1987; Marsh, Balla and McDonald, 1988).

According to these results acquired; it is possible to state that the measurement model shows a good and adequate level of compatibility with the relevant data and the indicators in the model represent the relevant structures very well. At that point the four-factor structure of the scale has become a valid model.

This study was performed on the university students. It can be recommended for other studies to reach different and higher numbers of samples. With social interest which plays such a crucial role in the development and mental health of individuals, many variables can be discussed in studies.